

КОНЦЕПТУАЛЬНІ ОСНОВИ ВИЗНАЧЕННЯ ЗБАЛАНСОВАНОГО ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ

Пріоритетним напрямком сталого розвитку є оптимізація життєдіяльності людства в умовах безпечного середовища і гармонійних відносин як всередині суспільства, так і між окремими спільнотами. З іншого боку, економічний розвиток розглядається також як процес, що впливає на зростання економіки і націлений на поліпшення економічного добробуту суспільства. У цьому сенсі економічний розвиток пов'язується із зростанням добробуту, доходів на душу населення, поліпшенням якості життя, підвищенням ступеня задоволення основних потреб усіх членів суспільства.

Ключові слова: економіка України, розвиток, збалансування пріоритетів, добробут населення, ступень задоволення, виробництво, економічне зростання.

Постановка проблеми. У сучасній науці при обґрунтуванні процесів економічного розвитку держави часто застосовують такі поняття як «розвиток», «економічний розвиток» і «сталий розвиток». Аналіз літературних джерел вказує на відсутність однозначного визначення, яке б розкривало всі аспекти цих категорій.

У Концепції переходу України до сталого розвитку вказується наступний погляд на категорію «розвиток» - це не оборотна, спрямована і закономірна зміна об'єктів, у результаті якого виникає їх новий якісний стан. Тут же зазначено, що «економічний розвиток» - структурна перебудова економіки відповідно до потреб технологічного та соціального прогресу, а саме: створення робочих місць, матеріального багатства та підвищення рівня життя [4].

Аналіз останніх досліджень та публікацій. У вітчизняній літературі є різні визначення сталого розвитку. Зокрема, академік В.Кухар, вважає, що сталий розвиток - це розвиток, самопідтримуючий, це ідеологія розумною і обґрунтованою діяльністю людини, що живе в гармонії з природою, і створює умови для кращого життя собі і наступним поколінням. Со-

ціально-економічний розвиток та охорона навколишнього середовища взаємопов'язані і нероздільні [2].

У свою чергу, академік О.Невелев визначає сталий розвиток як економічно, соціально та екологічно збалансований розвиток певних територій та розташованих на них міських і сільських поселень (населених пунктів), спрямований на узгоджене формування та функціонування економічної, соціальної та екологічної складових цього розвитку на основі раціонального використання всіх видів ресурсів (природних, трудових, виробничих, науково-технічних, інформаційних тощо) [3, с. 23].

У проекті Стратегії сталого розвитку України пропонується наступне визначення. Сталий розвиток - це система взаємоузгоджених управлінських, економічних, соціальних, природоохоронних заходів, спрямованих на формування системи суспільних відносин на основі довіри, партнерства, солідарності, консенсусу, етичних цінностей, безпечного навколишнього середовища, національних джерел духовності.

Мета статті – дослідження концептуальних засад визначення збалансованого економічного розвитку.

Виклад основного матеріалу дослідження. Пріоритетним напрямком сталого розвитку є оптимізація життєдіяльності людства в умовах безпечного середовища і гармонійних відносин як всередині суспільства, так і між окремими спільнотами [5]. З іншого боку, економічний розвиток розглядається також як процес, що впливає на зростання економіки і націлений на поліпшення економічного добробуту суспільства. У цьому сенсі економічний розвиток пов'язують із зростанням добробуту, доходів на душу населення, поліпшенням якості життя, підвищенням ступеня задоволення основних потреб усіх членів суспільства. Інші вчені акцентують увагу на самих загальних закономірностях економічного розвитку: його циклічний характер, зв'язку з прогресом і зростанням, еволюцією і експансією. Третя група економістів вказує на комплексний, багатовимірний характер цього процесу, який включає глибокі зміни в технічних, економічних, соціальних відносинах; політичній, інституційній сферах; в області інфраструктури, технологій, освіти, а також у домінуванні головних факторів виробництва: капіталу, природних ресурсів, праці.

Еволюція поглядів на проблему «розвитку» досягла розуміння в більш широкому сенсі, тобто його потрібно пов'язувати з усіма сферами життєдіяльності суспільства. Такий підхід визначив появу концепції сталого розвитку.

Проблеми сталого розвитку почали обговорюватися на рубежі 60-70 років минулого століття, коли людство зіткнулося з низкою негативних факторів, що загрожують життя теперішнього і майбутнього поколінь: дефіцит мінерально-сировинних ресурсів та енергії, деградація природного середовища, розширення масштабів бідності та зростання дифере-

нціації між бідними і багатими, продовольча криза та поширення голоду, міжетнічні конфлікти і т.д.

Однак модель розвитку світового господарства, заснована на концепції економічної ефективності, вичерпала себе через зростання диференціації доходів, як між країнами, так і між різними верствами населення. До кінця століття не менш актуальним завданням став захист навколишнього середовища. Таким чином, концепція сталого розвитку з'явилася в результаті об'єднання трьох складових: економічної, соціальної та екологічної.

Всесвітній саміт в Ріо-де-Жанейро (1992 р.) став значною віхою, яка заклала новий порядок денний сталого розвитку. Учасники зійшлися на тому, що захист навколишнього середовища, соціальний і економічний розвиток мають фундаментальне значення для сталого розвитку [6, с. 20].

Як бачимо, поняття «розвиток» в українській практиці застосовується тільки з прикметником «сталий», тобто застосовується буквальный переклад «sustainable development». З цим погоджується професор В. Барановській, який ставить питання про коректність перекладу цього слова. Він вважає, що правильним у даному випадку був би термін «збалансований розвиток», тобто збалансоване динамічна рівновага між компонентами інтегрованої геосистеми «природа-суспільство». Таким чином, сталий (гармонійний, збалансоване) розвиток - це розвиток, який забезпечує певний тип рівноваги, тобто баланс між його соціально-економічними та природними складовими [1, с. 22].

Його твердження підтримуємо і ми, акцентуючи увагу на тому, що розвиток має базуватися на збалансованості еко-

номічної, соціальної та екологічної складової як передумова до гармонізації відповідних інтересів сучасного суспільства з потенційними потребами майбутніх поколінь. Це означає необхідність забезпечення сталого розвитку економічного, соціального та природного капіталу заради їх збереження для майбутніх поколінь, тобто виконання стратегічної мети розвитку суспільства.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Таким чином, базуючись на різних точках зору, ми вважаємо за необхідне застосовувати поняття збалансований розвиток, під яким слід розуміти такий напрям економічного зростання, при якому забезпечується високий рівень якості життя населення без загрози забруднення навколишнього середовища.

Література

1. Барановський В. А. Стратегічні аспекти та пріоритети сталого (збалансованого, гармонійного) розвитку / В. А. Барановський // Територія. Сталий розвиток. – К., 2004. – № 2. – С. 24-31.
2. Кухар В. П. Проблеми України – перехід до сталого розвитку [Електронний ресурс] / В. П. Кухар. – Режим доступу : http://www.medved.kiev.ua/arhiv_mg/stat_98/98_3_1.htm.
3. Невелєв О. Сталий розвиток як об'єктивна необхідність / О. Невелєв // Територія. Сталий розвиток. – К., 2003. – № 1. – С. 22-26.
4. Основні терміни та визначення до Концепції переходу України до сталого розвитку [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://gska2.rada.gov.ua:7777/pls/zweb_n/we

bproc34?id=pf3511=18607&pf35401=55081.

5. Стратегія сталого розвитку України (проект) [Електронний ресурс] / Верховна Рада України, 2004. – Режим доступу: <http://www.ecolabel.org.ua/main-project-strategy1.html>.

6. Уїтмор Кейт. Місцеві влади та сталий розвиток // Територія. Сталий розвиток. – 2003. – № 1. – С. 19-22.

References

1. Baranovs'kyu V. A. Stratehichni aspekty ta priorytety staloho (zbalansovanoho, harmoniynoho) rozvytku / V. A. Baranovs'kyu // Terytoriya. Stalyy rozvytok. – K., 2004. – № 2. – S. 24-31.
2. Kukhar V. P. Problemy Ukrayiny – perekhid do staloho rozvytku [Elektronnyy resurs] / V. P. Kukhar. – Rezhym dostupu : http://www.medved.kiev.ua/arhiv_mg/stat_98/98_3_1.htm.
3. Nevelyev O. Stalyy rozvytok yak ob'yektyvna neobkhdnist' / O. Nevelyev // Terytoriya. Stalyy rozvytok. – K., 2003. – № 1. – S. 22-26.
4. Osnovni terminy ta vyznachennya do Kontseptsiyi perekhodu Ukrayiny do staloho rozvytku [Elektronnyy resurs]. – Rezhym dostupu : http://gska2.rada.gov.ua:7777/pls/zweb_n/webproc34?id=pf3511=18607&pf35401=55081.
5. Stratehiya staloho rozvytku Ukrayiny (proekt) [Elektronnyy resurs] / Verkhovna Rada Ukrayiny, 2004. – Rezhym dostupu : <http://www.ecolabel.org.ua/main-project-strategy1.html>.
6. Uitmor Keyt. Mistsevi vlady ta stalyy rozvytok // Terytoriya. Stalyy rozvytok. – 2003. – № 1. – S. 19-22.

Сава А. П.

Концептуальные основы определения сбалансированного экономического развития

Приоритетным направлением устойчивого развития является оптимизация жизнедеятельности человечества в условиях безопасной среды и гармоничных отношений как внутри общества, так и между отдельными сообществами. С другой стороны, экономическое развитие рассматривается также как процесс, влияет на рост экономики и нацелен на улучшение экономического благосостояния общества. В этом смысле экономическое развитие связывают с ростом благосостояния, доходов на душу населения, улучшением качества жизни, повышением степени удовлетворения основных потребностей всех членов общества.

Ключевые слова: экономика Украины, развитие, сбалансирования приоритетов, благосостояние населения, степень удовлетворения, производство, экономический рост.

Sava A.

Conceptual basis for determining sustainable economic development

The priority of sustainable development is to optimize the life of mankind in the conditions Islands Security and harmonious relations both within society and between different communities. On the other hand, economic development is seen as a process that influences growth and is aimed at improving the economic well-being of society. In this sense, economic development is associated with welfare, per capita income, quality of life, increase the degree of satisfaction of basic needs of all members of society.

Keywords: Ukraine's economy, development, balancing priorities, welfare, degree of satisfaction, production, economic growth.

Рецензент: Павлов К. В. – доктор економічних наук, професор, проректор з наукової роботи Іжевського інституту управління, завідувач кафедри «Економіка» Камського інституту гуманітарних та інженерних технологій, г. Іжевськ, Російська Федерація.

Reviewer: Pavlov K. – Professor, Ph.D. of Economics, vice-rector of sciences Izhevsk of institute of management, head of Economy Department Kamsky institute of humanitarian and engineering technologies, Izhevsk, Russian Federation.

e-mail: kvp_ruk@mail.ru

*Стаття подана
15.09.2014 р.*

